

Gemeente van onze Heer Jezus Christus

We keren vanochtend terug naar het jaarthema 'Bidden en het goede doen'. Deze overdenking staat in het teken van de bede van het 'Onze Vader': 'Leid ons niet in verzoeking, meer verlos ons van de boze'. Het mooie van het gebed als het 'Onze Vader' is dat we het zo vaak al gebeden hebben en elke zondag weer bidden dat het zo bij je leven hoort. Ik geef op dit punt de Nieuwe Bijbelvertaling ook geen kans. En dat hoeft ook niet. Bij mensen van wie de geest versluint blijft dit gebed lang in herinnering. Het heeft alleen daardoor al zijn waarde, het zit in onze geest gegrift.

Het 'Onze Vader' staat, zoals u wel weet, in de Bergrede van Matteüs, precies in het midden ervan. Het gebed vormt het hart van de rede. Jezus spreekt over het geven van aalmoezen, over het bidden en over het vasten. Steeds weer benadrukt hij dat het bij alle drie gaat om het verborgene. 'Doe het alle drie maar in het verborgene.' Aalmoezen geven is gericht zijn op de ander op je naaste, bij het vasten ben je gericht op jezelf en bij het bidden gericht op de Ander, op God. God die in het verborgene is en ziet.

De reden dat het in het verborgene gebeuren moet, is omdat het belangeloos moet zijn. Het gaat om innerlijke waarachtigheid en belangeloosheid en niet om gezien te worden door andere mensen. Waarschijnlijk was dat wat men kende en zag: mensen die op straat stil stonden om te bidden. 'Vader in het verborgene' is een omschrijving van God die zich aan ons begripsvermogen onttrekt en daarom altijd de verborgene zal blijven. Het duidt op een mystieke werkelijkheid die ons te boven gaat, maar waarnaar we kunnen verlangen. Het Geheim waarvan we soms even ervaren dat het ons leven draagt en bezielt. Zo kunnen er in iemands leven momenten zijn dat je je durft toe te vertrouwen aan het Geheim van leven en dood. Een ervaring dat de vertrouwvolle overgave goed is. En die overgave is eigenlijk het bidden.

We vertrouwen erop dat de Ander er is. Bidden zoals Jezus erover spreekt, is een wederkerig gebeuren tussen God in het Verborgene en jijzelf. Dat zijn naam 'Ik zal er zijn, wees er' ook een aanwezigheid inhoudt. Bidden in de brede zin van het woord is: uitspreken of zingen, zuchten of jubelen dat we verbonden zijn met God, verweven met ons bestaan.

Zijn de eerste drie beden van het 'Onze Vader' gericht op God zelf: 'Uw naam worde geheiligd; uw koninkrijk kome en Uw wil geschiede', de overige drie bede zijn gericht op ons, op de mens van het verbond: 'Geef ons heden ons dagelijks brood; vergeef ons onze schulden, gelijk ook wij vergeven onze schuldenaren' en als laatste van de drie: 'en leid ons niet in verzoeking, maar verlos ons van de boze.'

Laten we eerst naar het eerste gedeelte kijken: 'Leid ons niet in verzoeking.' Het Griekse woord voor verzoeking, beproeving heeft meerdere betekenissen: test, toets. Bedoeld wordt dat er krachten en machten zijn binnen en buiten jezelf die zich verzetten tegen wat je zelf wilt of kunt. En we kunnen wel zeggen dat een ieder mens in zijn leven aan beproevingen wordt blootgesteld. Bij de uitvaart dienst van prins Claus, sprak ds. ter Linden erover in zijn gebed. Hij zei: 'Een mens met gevoel voor wat anderen bewoog, een mens die zijn ogen niet kon sluiten voor onrecht en leed, en voor wie geloof gelijk stond aan doen. Prins Claus die aan zo velen liefde, moed en inspiratie gaf en die aan het einde van zijn leven door zoveel beproevingen moest heen gaan.' We kunnen ons daarbij iets voorstellen, zijn lichamelijke en psychische belasting, zijn leven aan het hof. Bij het woord *verzoeking* kunnen we ons direct iets voorstellen: niet gezocht, niet gewenst, ze overkomen je. Soms meer dan je lief is, meer dan je aan kunt.

Maar er zijn ook beproevingen die een andere inhoud hebben. Zoals Daniël met allerlei problemen en moeilijkheden werd geconfronteerd. Hij werd beproefd op zijn trouw en loyaliteit aan zijn overtuiging. Kon hij zijn godsdienst trouw blijven in de tijde van verdrukking? Ook nu nog actueel, zou ik zeggen. In landen waar de godsdienstvrijheid gering is moeten christen kiezen in hoeverre ze zich loyaal kunnen opstellen voor hun geloof.

Ook Jezus werd beproefd in de woestijn aan het begin van zijn optreden. Hij werd daar beproefd op zijn roeping 'zoon van God te zijn'. En in Getsemané werd Jezus opnieuw beproefd op wat het voor hem betekent

om 'zoon van God te zijn.' Vanuit die ervaring zegt hij tegen zijn leerlingen: 'Sta op en bidt dat jullie niet in beproeving komen.'

Waar roeping is, is ook beproeving. Lucas laat het gebed van Jezus zien als een voorbereiding. De leerlingen hebben nu een gebed om bewaring dringend nodig. Ook Jezus bidt en wordt gesterkt met het oog op wat er komen gaat. Maar ook de roeping van de leerlingen stond in Getsemané op het spel. Zij waren in Jezus' verzoeken steeds bij hem gebleven, maar nu staan ze er alleen voor. Nu is het moment aangebroken dat ze er alleen voor komen te staan. Hoe zal dat hun vergaan?

Jezus heeft zijn persoonlijke gebedsvorbereiding voor zijn weg zonder de leerlingen. Hij toont in het gebed zijn menselijk opzien tegen de beker van het lijden, de beker die hem als gifbeker wordt aangereikt. 'Niet mijn wil maar uw wil geschiedde.' Hij laat ook de bereidheid zien om het plan van God uit te voeren. Een engel uit de hemel verscheen om Jezus kracht te geven. Hij haalt hem niet weg uit deze beproeving en uit de angst, maar sterkt Hem om dit alles te dragen en te aanvaarden. Een engel die meelijdt. Bij Jezus lezen we dan ook niet over ingezonkenheid en wanhopige twijfel, maar over een bemoediging tot verder gebed om aanvaarding. Het is een actieve worsteling om het te aanvaarden, door gebed en intense inspanning volbracht. In contrast daarmee treft hij zijn leerlingen aan zonder gebedsactie; zij slapen vanwege het verdriet.

Verzoeken, hebben hun oorsprong volgens Jacobus (1:13-15) in ons eigen binnenste en komen niet van God 'Wie in verleiding komt, moet niet beweren: De verleiding komt van God. Want God stelt niemand aan verleiding bloot, zoals hij zelf ook niet door iets slechts in verleiding kan worden gebracht. Iedereen komt in verleiding door zijn eigen begeerte, die hem lokt en meesleept.' We hoeven de krant er maar bij op te slaan om de voorbeelden te vinden. God leidt de mens dus niet in verzoeking, zet de mens niet tot het kwade aan kunnen we zeggen. Er staat eigenlijk: 'Laat ons niet', het is dus een andere vorm die gebruikt wordt, 'laat ons niet' en dan komt er iets in de betekenis van *binnenbrengen, ingaan*. 'Laat ons niet binnengaan in de beproeving'. Het is een zucht, een kreet om hulp in de moeite van alledag. Het is dus de bede om geleid te mogen worden in de beproevingen die we moeten ondergaan. En dat is iets anders dan een God die mensen tot verleidingen zou aansporen.

Waar mensen bewust zoeken naar de zin van het leven, naar verwerkelijking van hun roeping, hun dromen, hun idealen, daar stuiten ze op weerstand en onbegrip, op vragen en twijfels. Op zinloosheid en moedeloosheid, teleurstellingen in zichzelf, hun omgeving. 'Laat ons niet binnengaan in de beproeving.' Het 'Onze Vader' zegt dat wij in deze beproevingen die de richting van ons leven betreffen, niet ten onder mogen gaan. Dat ze zullen komen is onvermijdelijk. We kunnen dan hoogstens bidden dat we overeind blijven en trouw blijven aan onze roeping. Dat we de droom van de maatschappij van God en de verwerkelijking van Gods naam 'Ik zal er zijn' niet opgeven. Dat we niet bij de pakken neer gaan zitten, maar verlost worden, gered worden van het kwaad. Het 'Onze Vader' is het gebed om wat wij nodig hebben om het Rijk van God, zijn koninkrijk te verwezenlijken. Dat is het twee gedeelte van de bede 'Verlos ons van de boze, van het kwaad.' Het kwaad dat we in de bijbel tegenkomen als een persoon, de satan, de duivel, en als een persoonlijke macht 'het kwaad' dat van binnen komt.

Deze week herdenken we de overledenen van de oorlogen, met name van de Tweede Wereldoorlog. En als we over het kwaad spreken, gaan automatisch mijn gedachten daarnaartoe: het kwaad dat zulke grote vormen aangenomen heeft, met miljoenen slachtoffers tot gevolg.

Een aantal jaren geleden bezocht ik met mensen van de opleiding het kamp Auschwitz. Daar zijn eigenlijk geen woorden voor, zo groot, zoveel barakken die er nu nog staan en die een indruk proberen te geven hoe het daar geweest moest zijn. We stonden stil bij de monumenten die daar geplaatst zijn ter nagedachtenis aan de overledenen. Voor elk land worden daar het aantal slachtoffers genoemd. Bij het monument voor de Nederlandse slachtoffers heeft onze professor het *Sjema-Israël* uitgesproken: 'Hoor Israël, de Heer onze God is één.' De geloofsbelijdenis voor het volk van Israël daar uitgesproken op de puinhopen van het vernietigingskamp. Daarom lazen we ook zojuist de woorden uit Deuteronomium 6. Beproefd om het leven, de waardigheid om jezelf te kunnen blijven, om trouw aan God te blijven.

Maar er was ook die andere zijde. Identiteit en besef waar grenzen liggen hebben mensen er toe gebracht om met inzet van eigen veiligheid en leven tot verzetsdaden over te gaan. Velen verloren daarbij hun leven. Afgelopen week stonden in *Trouw* de mensen die aan de wieg van de krant hebben gestaan. Mensen die

opkwamen voor hun idealen van vrijheid en democratie. Met geen ander doel dan het belang te dienen van het vrije woord. Voor sommigen was het een goddelijke opdracht. Ze stelden hun leven in de waagschaal. We mogen ook vanochtend de naam noemen van onze oud predikant ds. Frits van Evert, die voor zijn daden van verzet gevangen werd genomen en in gevangenschap stierf. Zijn naam mag hier ook elk jaar klinken opdat wij Hem en zijn werk voor God en mens niet vergeten.

Ook onze tijd vraagt om een nieuwe bezinning, nieuwe uitdagingen, keuzes maken, grenzen stellen. Juist de herdenkingen en de terugblikken kunnen maken dat we weer stil staan bij onze eigen tijd. In elke beproeving ligt ook een uitdaging om er anders mee om te gaan, om er bij stil te staan, om positie te kiezen. Wij kunnen dagelijks kiezen en opstaan tegen uitsluiting van mensen, tegen armoede, tegen de verzakelijking in de gezondheidszorg. Bidden en het goede doen. Bidden om Gods kracht of Hij ons nabij wilt zijn in de beproevingen van elke dag. Daarom vieren we vandaag in vrijheid en vrede de maaltijd van de Heer.

Amen.

*Bethelkerk, Den Haag-Loosduinen,
zondag 2 mei 2010
ds. Nel van Dorp*